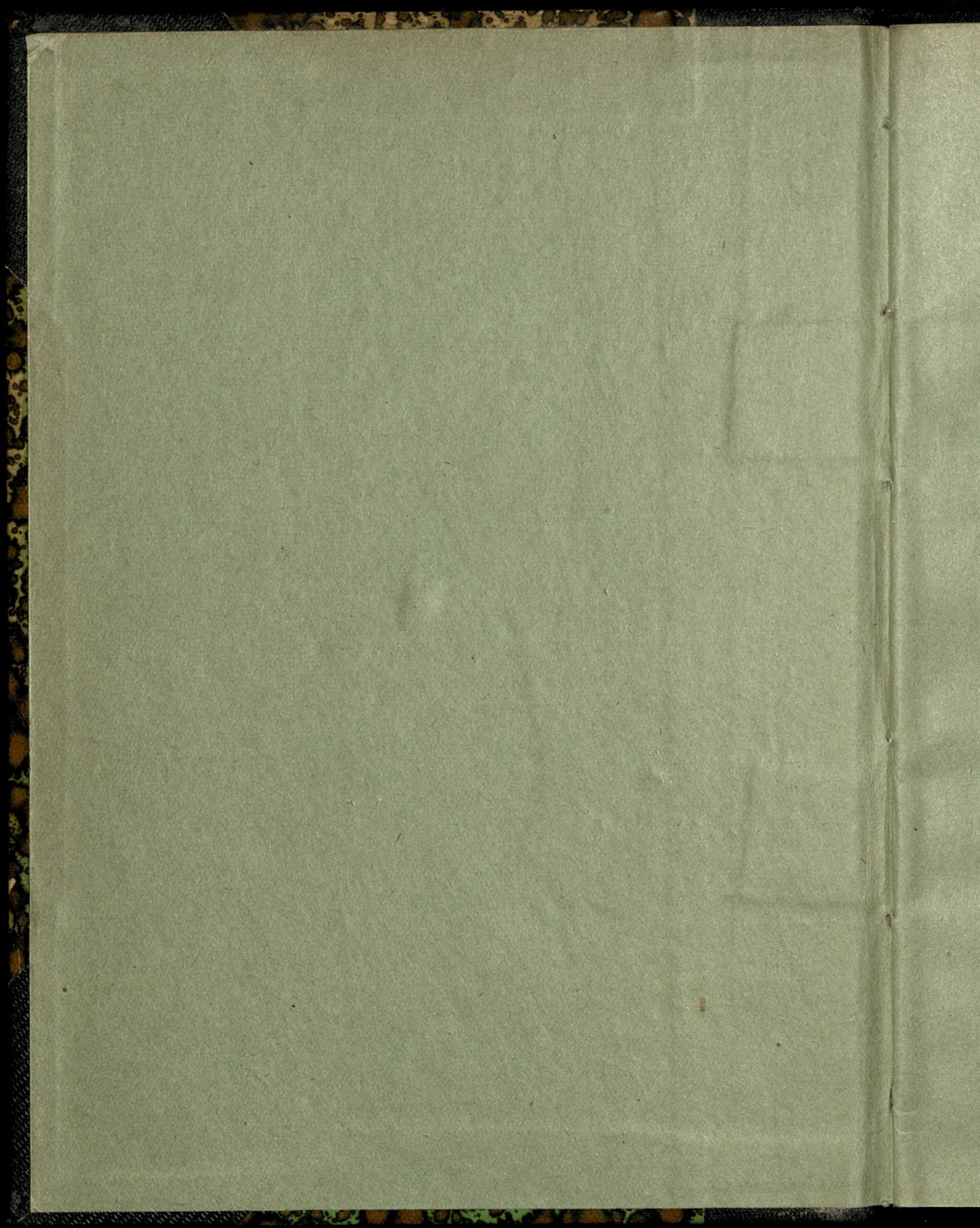

43238

88

Sto básní Za otroke

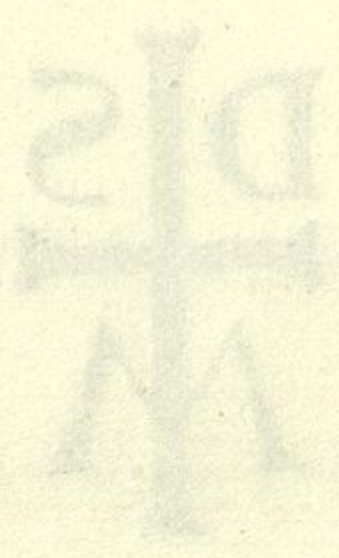

STO BASNI ZA OTROKE

ADRIANUS VAN NELLE

STO BASNI ZA OTROKE

ADRIANUS VAN NELLE

STANISLAV MOHREVA TISKARNA (KRAJ MILATO)
V CENJU

MOHORJEVA KNJIŽNICA

88

NATISNILA MOHORJEVA TISKARNA (FRAN MILAVEC)
V CELJU

STO BASNI ZA OTROKE

ZLOŽIL

VILJEM HEY

ZA SLOVENSKO MLADINO PRIREDIL

† ANTON FUNTEK

ZALOŽILA DRUŽBA SV. MOHORJA V CELJU

1936

43238

~~44765~~

18. 11. 36.

IN 2030003736

Ptič na oknu.

Na okno potrka: „Tip, tip!
Vzemite me k sebi, četudi za hip!
Ledena je sapa, debelo sneži;
od mraza se tresem in živeža ni.
Bodite dobrotni, odprite mi dom;
nikomur v nadlego na domu ne bom.“

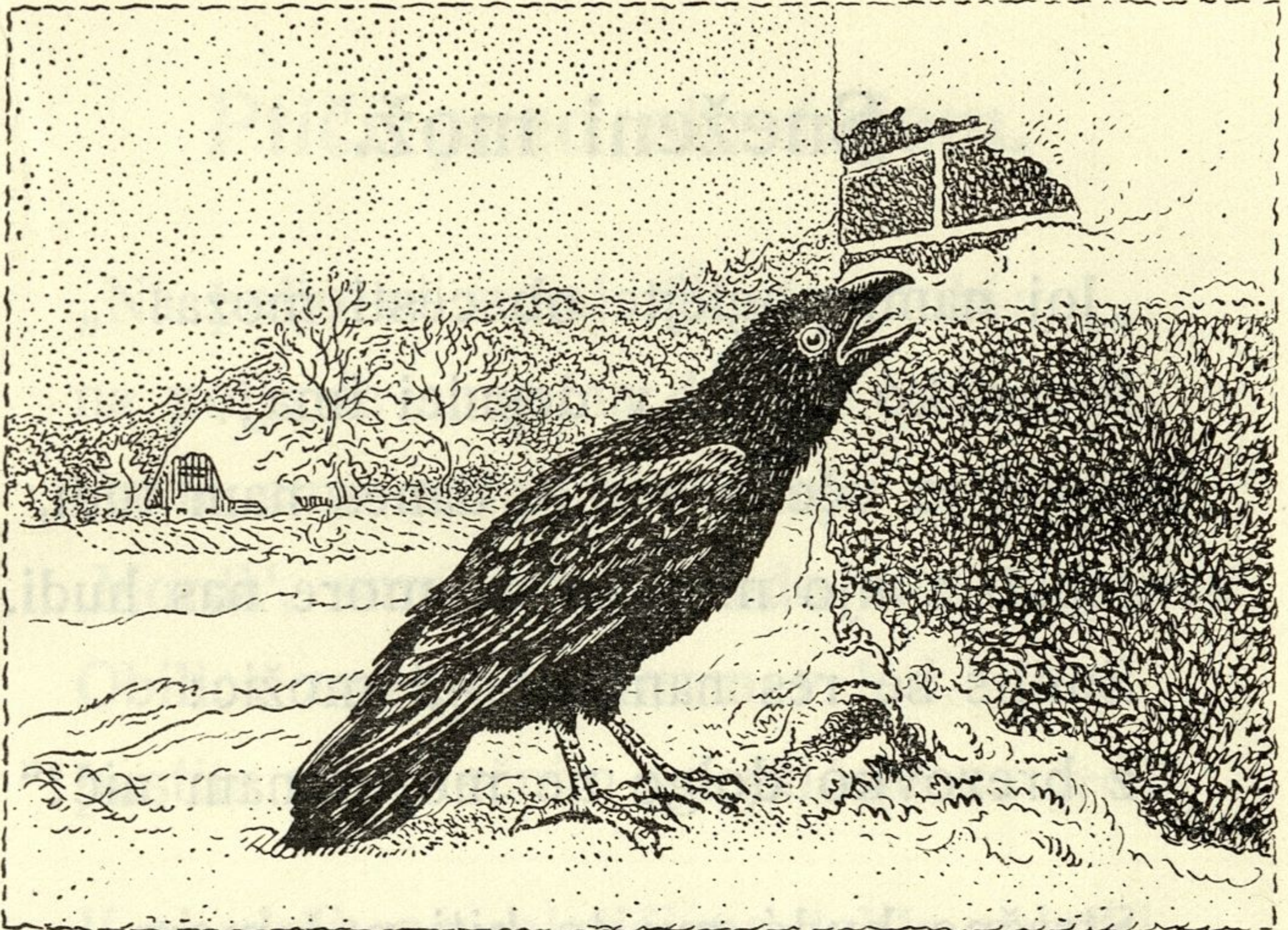
Odprli so radi mu okence v hram.
Drobtinice krušne pobiral je tam,
v zavetju veselo več tednov prebil. —
Ko zunaj pa mraz je ledeni minil,
povešal je glavico žalosten spet.
Odpró mu — vèš, bliskoma švignil
je v svet!

Vran.

Kdo berač je gladni ta?
Črno sukunjico ima
in ko sneg leži povsodi,
k vsaki hiši prosit hodi
in kriči pred njo: „Kra, kra,
kdo mi kosec kruha dá?“

Príšla pa topla pomlad je čez noč;
to mu je bilo po volji na moč.
S tal je široko peruti razpel,
zletel visoko nad strehe vesel,
hripavo kričal nam izpod nebá:
„Zdravi! Pa hvala za živež!

Kra, kra!“

Sneženi mož.

„Joj nam, pogledjte ob cesti moža!
Brezovko dolgo v desnici ima;
žugal je včeraj z njo, danes nam tudi,
tepsti z njo mož pa ne more nas hudi.
Smiliš se res nam, ubogi možic:
z brezovko dolgo ne moreš nam nič!“

Strašno hudó mu to biti pač mora,
ker se ne more ganiti s prostora.
Glejte, kako mu je lice bledó! —
Sonce preljubo, ne grej premočnó,
da se kot maslo na soncu mehak
nam ne razleze ubogi snežak!

Ptiči pred skednjem.

„Na polju ni zunaj nikoder zobí;
na polju le sneg na debelo leži.
Pa tu smo začuli v skednjù vas mlatiče:
,Mordà‘, smo dejali, ,dado nam kaj piče‘.
Obilica zrnja uhaja vam v led,
pustite nam lačnim ga ptičem za jed!“

V skednjù so mlatiči po taktu mlatili
in mernik za mernikom žita praznili;
za moko je bilo pšenice obilo.
Pred vrata veliko je zrnja skočilo.
Med snegom pa nanje prežali so ptiči
in željno hlastali po zrnati piči.

Veeverica in veter.

Veeverica:

Veter, strupeno si mrzel, huhu!
Vratca pred tabo zapahnem si tu
pa si jih onkraj gnezdišča odprem.

Veter:

Onkraj takisto bom pihal po njem.

Veeverica:

No, pa zaprem še na oni jih strani
in ti zakličem: „Le zunaj ostani!“

Veter se skremži in šobo napne,
veeverka hitro mu duri zapre.

Veter potresa razljučen drevo,
veeverki v varnem je duplu gorkó.

Veter lomasti razdražene volje,
veeverka shranjene lešnike kolje.

Deček in veverica.

Deček:

Veverka, kam pa si šla?
Pridi z drevesa na tla:
s tabo igral bi se rad.

Veverica:

Jaz pa ne grem se igrat;
malo sem v vrh šla sedet,
zdaj pa med veje grem spet.

Deček drugam odskaklja,
veverka šine z vrhá.

Deček priteče spet k njej:

„Čuješ, zdaj pridi že z vej!“

Veverka: „Res mi je žal,
pa se že sam boš igral!“

Mačice.

„Mačice, vsaka dobi naj ime,
kakršno vsaki pripada in gre:

Ti si Mehkodlačka,
ti pa Tihotačka,
ti si Miškojedka,
ti pa Sladkosnedka.“

Ko zalo dorasla je sleherna mačka,
igrala v naročju se je Mehkodlačka,
po podu se je Tihotačka plazila,
pod streho lovit Miškojedka hodila,
iztikala v kuhinji je Sladkosnedka,
jezila v njej deklo vse dni brez
presledka.

Pes in mačka.

„Kóder, kaj neki razgrajaš tako?
Kaj se zaganjaš srdit ob drevo?
Mačica, je li, na veji čepi,
pa se ji priti na tla ne mudi.
Mačica, veš, je že bistre glavé,
malo jo miče med tvoje zobé.“

Dolgo ni mačice bilo na plan,
kakor bi spati hotela ves dan.
Dolgo še kóder na preži je stal,
končno se jezen domov je pobral.
Mačica, hej, pa je šinila z vej,
stekla po vrtu, kot nikdar ni prej.

Labod.

„Ti tamkaj na bregu, takole ti kličem:
Nikar ne nagajaj več mojim mladičem!
Ne lučaj mi kamenja vanje, dečak!
Sicer sem pohleven in tih in krotak,
a zdaj se poberi, drugače začuti,
kako te oplazijo moje peruti!“

Dečak je pobegnil od ribnika plah;
plačila ga bilo je hudega strah.
Labod ga pošteno zapodil je v beg,
potem se je vrnil k mladičem pod breg.
Vse rajši pri svojih labodkih je bil,
kot bil bi dečaka po bregu podil.

Labod in dete.

„Ej dete, zakaj pa bežiš pred menoj?
Ostani na bregu in nič se ne boj!
Potihoma plavam zdaj tu, zdaj drugje,
da v vodi še valčki nikjer ne šume.
Nalašč sem priplaval do tebe na kraj
in zdaj bi te prosil: Kos kruha mi daj!“

Osrči se dete in stopi na prod;
privabil nazaj ga je krotki labod.
Kako je ponosne in vitke rasti,
kako se mu perje na soncu blešči!
Vzljubilo je dete prikupno žival;
labod mu drobtine iz rok je jemal.

Psiček in kozliček.

Psiček:

Pazi, kozliček, uščenem te v bok!

Kozliček:

Varuj se, psiček, poženem te v skok!

Psiček:

Zgrabim krepkó te za kožo z zobmi.

Kozliček:

Jaz pa te zbodem z rogmi do kosti.

Psiček:

Nisem, kozliček, veš, mislil hudó,
rajša se zopet igrajva lepó!

Pa sta podila tako se ves dan;
zlepa je spor bil takoj poravnan:
kadar je psiček pokazal zobé,
mu je kozliček nastavil rogé.

Drug se za drugim je zopet podil —
ej, ko bi vendar kdo videl ju bil!

Mopsek in kužek.

Mopsek:

Kužek, naj nekaj te vprašam skrivaj:
Ali mi hočeš zaupati kraj,
kamor si kost šel zakopati zvit,
da ti ne pride z njo tat se gostit?

Kužek:

Mopsek, ne, tega ti pa ne povem;
tat je prav tisti, ki vpraša po tem.

Mopsek je vohal, vse kote preril,
dokler za hlevom kosti ni dobil.
Planil je nanjo in v gobček jo vzel,
toda predolgo je ni bil vesel;
trdo ga kužek je stresel za vrat,
plašno zacvilil, pobegnil je tat.

Vrabec in konj.

Vrabec:

Konjiček, kar zvrhane jasli imaš,
zatorej pač lahko kaj ovsa mi daš;
daj eno mi zrnce ali pa dve,
dovolj jih še zmerom ostane za te.

Konj:

No, vrabec predrzni, le zoblji z menojo;
oba že še delež dobodeva svoj.

Gostila sta skupaj se marsikaj dni.
Prepira ni bilo zaradi jedi. —
Ko vroče prišlo je poletje nato,
je tudi vse polno obadov prišlo;
a pridno lovil jih po hlevu je ptič,
da čutil preveč ni mrčesa konjič.

Deček in osel.

Deček:

Osel, hitreje se gani po cesti!
Da te le sram ni, po polževo lesti!

Osel:

Deček, prehiter mi res ni korak,
tovor pa nosim lahèk in težak.
Kakor kdo more, tako naj stori:
osel naj nosi, a konj naj hiti.

In ko je znosil že množico vreč,
smel je osliček večerjat in leč.
V hlevu pri konju je prostor imel;
jedel je, kolikor jesti je htel;
legel na steljo, iztegnil nogé,
zložno počival do drugega dne.

Dete in jagnje.

Dete:

Kaj, jagnjiče, bleješ tu venomer milo?

Jagnje:

Zato, ker sem mamico ljubo zgrešilo.

Dete:

Bojiš se, kajneda, sirotno, samó,
da ne bi ti storil kaj hudega kdo?

Jagnje:

Kdo neki? Ne, tega se nič ne bojim;
po mamici ljubi samo hrepenim.

Zaslišala mamica glas je njegov
in nagloma bliže prispela z vrtóv,
poklicala rahlo samo ga enkrát.

Zaslišal mladiček je mamico rad
in kar so ga nesle nogé, je pridirjal
pa stisnil se k njej in se ni več
vznemirjal.

Dete in vol.

Dete:

Volèk ti preljubi, kaj neki ležé
premišljaš sam zase že skoraj pol dne
in čelo v gubé si nabiraš učene?

Vol:

Ne, kar je učenega, to ni za mene.
A daj z učenostjo si rajši ti streči;
veš, vol ne premišlja, vol gleda in žveči.

In ko se najedel do mile je volje
(mudilo se ni še preveč mu na polje),
so prišli in vpregli ga v jarem težak,
češ: „Hajdimo, vlekel boš voz, korenjak!“
Gladkó jim in zdržema tekkel je voz. —
Seveda: premišljanju vol ni bil kos!

Ptičje gnezdo.

„Prosim te, deček, pred grmom ne stoj,
pusti pri miru rod v gnezdecu moj!

V gnezdecu ptički mi drobni leže;
vstran se obrni, ne hodi pred nje.

Ptički so moji tako še mladi,
zbali bi tvojih se črnih oči.“

Rad bi bil deček pristopil do njih,
toda obstal je oprezen in tih.

Zbegani ptič potolažen je bil;
zletel je v gnezdo, mladiče pokril,
gledal prijazno na dečka in pel:

„Hvala, ker nisi iz gnezda jih vzel!“

Potnik in škrjanček.

Potnik:

Kaj pa, škrjanček, se sučeš na viš,
proti jutranjemu soncu žgoliš?

Škrjanček:

Stvarnika s pesmico hvalim ubrano
zjutraj za sonce, življenje in hrano;
peti sem vaje tako izza mlada —
je li, to tudi je tvoja navada?

Pesem škrjanček je v zraku drobil,
hodil med travniki potnik je čil.

Sonce oba sta hvalila jutranje,
Stvarniku bila hvaležna sta zanje.

Temu v nebesih se dobro je zdelo,
da sta častila tako ga veselo.

Dete in golobček.

Dete:

Golobček prijazni, zakaj pa tako
na slemenu zdržema gruliš glasno
in glavico sučeš zdaj sèm in zdaj tja?

Golobček:

Zato, ker na vso moč vesel sem tegà,
da tudi na mene, nevidezno stvar,
sijati Bog daje tak čudežni žar.

Na strehi je grulil ves čas golobič,
pred hišo je skakal in tekal fantič.
Vesela sta sončeca bila oba,
vsak zase sta zanje hvalila Boga.
Ta hvala je bila po volji Bogu;
s prijaznim nasmehom je gledal na nju.

Papirni zmaj in ptiči.

„Joj, ptiča pogledjte grozečega tu!
Vi mali, nikar se ne bližajte mu!
Sicer vas prestreže kar mimolete
in zdajci deset vas pograbi in sne.“

Ptički:

Kako bi nas neki? To vendar ni ptič!
To kos je papirja in drugega nič.

Potihnil je veter; nerodno na plan
telebnil je zviškoma ptič velikan.
Zastonj so dečaki trudili se z njim,
visoko ni hotel se vzdigniti jim.
Po zraku pa ptički so švigali,
izlahka nad zmaja se dvigali.

Kanarček.

„Mrtev si, ptiček, uboga žival!
Kruhka iz rok mi ne boš več jemal;
bistro, prijazno ne boš me več gledal,
krotko na rame ne boš mi več sedal.
Pesmice svoje hvaležno vesel
nikdar, ubožec, ne boš mi več pel!“

Kmalu so zbrali otroci se mali
in so kanarčka na vrt pokopali,
rožni grmiček vsadili mu v prst.
Kmalu je zrasel, razcvetel se čvrst.
Večkrat so bili nato pri grmičku
in govorili o ljubljenem ptičku.

Deček in psiček.

Deček:

Le semkaj podvizaj se, psiček moj mladi,
pokoncu sedeti in stati se vadi!

Psiček:

Tako sem še majhen, pa bi se učil!
Rad malo še vsaj brez pouka bi bil.

Deček:

Ne, psiček, sedaj bo najlažji pouk;
pozneje prinašal bi dokaj ti muk.

Učil se je psiček in ni se zaman:
sedel je pokoncu in stal je vzravnán.

Vodó se naučil je vsako prebresti
in kar je izgubil kdo, zopet prinesti.

Po njem se je v pridnosti deček ravnal:

učil se je tudi, mož moder postal.

Pes in otroci.

„Močan si in velik, pa vleči se daš,
celó še v voziček zapreči se daš
in dražiti tudi, uboga žival!“

Pes:

Nikoli se ne bi, nikomur ne dal;
otroci pa so gospodarjevi to,
po volji z menoj se igrajo lahkó.
Vsem skupaj je ura kosila prišla.
Takrat so izpregli poslušnega psa
in vzeli ga v sobo h kosilu s seboj;
saj tudi imel tam prostorček je svoj.
Rad vzel je vsak kosec od malih otrok,
najrajši pa kost iz gospodovih rok.

Deklica in mačica.

Deklica :

Čuj, mačica, zdaj pa ne praskaj!
Igraj se z menoj in se laskaj
pa tačico mehko mi daj!

Mačica :

Prav rada. Pripomnim pa naj:
to tudi je treba, da veš:
za dlako me vleči ne smeš!

In kadar je deklica vleči hotela,
nič bila ni mačica tega vesela,
oprasnila jo je po roki takoj;
takrat pa je bilo spet deklici joj.
A to sta počeli le v igri in šali;
družici sta vedno si dobri ostali.

Deček in knjiga.

„Knjiga učena, glej, prišel sem pote;
vedno mi hvalijo tvoje dobrote.

Oče in mati imeli bi radi,
da bi kaj vedel; zatorej me vadi.

Kar na uho te pritisnem — tako!

Zdaj pa, kar veš, mi povej na uho!

Ej, pa si lena in trmasta hkrati!

Ali ne veš, da se hočem igrati?

Rad bi že skakal in gugal se malo,
ti pa molčiš kot drvarjevo tnalo.

Ni mi do tebe in tvojih dobrot —
knjiga učena, le vrni se v kot!“

Kolač in kruh.

Kolač:

Naprodaj me v okno položil je pek.
Daj, kupi me, deček, kaj dobro grem v tek!
Tam ono-le črno, to kruh je samo;
v največji le sili še mara ga kdo.

Kruh:

Za to se ne menim; le v usta ga deni;
če danes ne, jutri že prideš spet k meni.

Igral in podil se je deček skakač;
imel ni, žal, novcev za lepi kolač.
Na domu kos kruha zapazil je lačen —
kako da je danes bil čisto drugačen?
Pojedel je vsega kar mimogrede. —
Ej lakota, dobro nam brusiš zobé!

Punca in punčka.

Punca:

Ti punčka, kaj res nič do sebe ne daš?
Dostojno še zmerom sedeti ne znaš!
Dreveno iztezaš pred sebe nogé;
ravnaj se po meni pa skrči jih že!

Punčka:

Kaj morem za to, če držim jih dreveno:
brez členkov je eno in drugo koleno!

Nasmehoma dete ju vzame v roké
in reče: „Sedaj pa kar mirni obe!
Da vesta: ti mala in vélika ti,
obe sta preprosti, sirotni stvari.“
V predalce zaprlo je puncí prepírni;
v predalcu pač biti sta morali mirni.

Žena in miška.

Žena:

Miška, kam pa hitiš?
S kosom sladkorja bežiš!

Miška:

Tri sem otroke, gospa,
lačne pustila doma:
rada bi s sladkim tem koščkom
malo postregla ubožčkom!

Žena se miški nasmeje in dé:
„Pojdi, ko skrbna tako si za nje!

Dati jaz tudi sem ravno hotela
detetu svojemu pila in jela.“

Miška je stekla skoz špranjo pod tla,
žena je v sobico k detetu šla.

Koder.

„Kdo neki je mleko polizal mi tu?
Ko vsaj zaslediti bi mogla tatu!
Pa ne, da bi v shrambo zašel bil ti, kóder?
Navihan pač nisi preveč in premoder:
Na bradi si moker in masten in bel —
govori resnico: no, kaj si počel?“

Nasmeje se žena in reče tako:

„Ej, kaj ti je vendar na misel prišlo?
Skrivaj se mi spravljaš na mleko
po skledah?“

Pobesil je rep ob nevšečnih besedah
in tulil od srama, se cmeril in cvilil —
ta v mlečnico bržkone več ne bo silil!

Pes in jež.

Pes:

Hej, ježek, le čakaj, sedaj te dobim!

Jež:

Hej, psiček, ne skakaj, saj mirno stojim.

Pes:

Povej mi, kako se zobem boš ubranil?

Jež:

Do krvi se sam boš z bodicami ranil.

Že marsikdo me je prehitro prijel,
pa ni bil pozneje prav nič vesel.

Nemudoma hlastnil po ježu je pes:

„Joj, šilast, bodičast in iglast si ves!

Če kdo te pogladi, že prav ne stori;
do krvi ga zbodejo tvoje osti.“

Nabralo se psičku je lice v gubé:

„Poberi se, ježek, ne maram za te!“

Konj gugač in konj skakač.

Gugač:

Veš li, kako se poganjam široko,
v sobi se gugam do stropa visoko?

Skakač:

Veš li, kako z gospodarjem hitim,
skačem po vrtu navzkrižema z njim?

Deček:

Konja, le kar nič prevzetna oba,
eden in drugi sta le iz lesa.

Enega vprek je po vrtu podil,
dokler od ježe utrujen ni bil.
Drugega potlej poganjal na skok,
gugal se skoraj pod stenski obok.
Kadar pa dečka ni bilo doma,
stala sta kakor pribita oba.

Zajčki.

„Kaj, zajčki, z ušesi vprek strižete
in ustna z jezikom si ližete
pa gledate bistro na cesto skoz plot?“

Zajčki:

Zato, ker je dober naš mali gospod;
po večkrat na dan se pri nas treh oglaša,
prijazno nas gladi, nam zelja prinaša.

Začuli so nekaj, bil znan je korak;
nestrpno z ušesi pomigal je vsak.

Prikaže se glava, še roka nato,
vsi dobro poznajo to malo rokó.

Nasula je presnega zelja vsem trem;
veselo so z njim se gostili potem.

Deček in metulj.

Deček:

Metuljček mili,
lahkotnokrili,
povej, ob čem živiš,
ko sem ter tja frliš?

Metulj:

Nebeška luč, cvetlični med,
to dvoje le je moja jed.

Metulja prerad bi bil deček ujel,
metuljček pa glas je proseče povzel:
„Oh, ljubi moj deček, daj, pusti me vsaj;
še malo uživam naj sončni sijaj:
ko drevi bo sonce zašlo za goré,
otrpel in mrtev že ležal bom kje!“

Deček in ptič.

Deček:

Ptiček, sedaj boš pa moj!

Ptič:

Kaj še! Le malo postoj!

Deček:

To pa ni bilo lepó:

šel si sedet na drevo.

Ptič:

Ko bi ti krila imel,

tu kakor jaz bi sedel.

Ptiček je skakal in sedal,

deček je čakal in gledal.

Najprej se skoraj je hotel jeziti,

pa je pomislil: „Ej, mora že biti.

Poj in skakljaj ti v drevesnih vrhéh,

jaz pa prepevam in skačem po tleh.“

Ptiči in sova.

Ptiči:

Ej, sova, kaj tudi prihajaš na dan?
Obraz ti sicèr je nabran in teman,
da vedno pod večer nas plaši in straši;
sedaj pa igrala se v družbi boš naši.

Sova:

O, ko bi le sonce tako ne svetilo,
bi vse vas požrla za malo kosilo!

Igrajo se ptiči, le sova čepi.

Povpraša jo eden: „No, kaj se ti zdi?

Zakaj se držiš kot čmerikavo vreme?“ —

„Jezi me to vaše pritlikavo pleme,

zelenje me draži in véliki blišč

in tvoje vprašanje in bedasti vrišč.“

Netopir in ptič.

Netopir:

Uren si, ptiček, in lahnokrilat;
skupaj se pojdiva malo igrat.

Ptič:

Midva? Kaj neki? Ptič nisi kot jaz;
tudi me plaši tvoj čudni obraz.

Netopir:

O, saj sem vedel: ne miš in ne ptič
zame ubožca ne marata nič.

Ko je takole sam samcat ostal,
v staro zidovje je nem sprhotal,
stisnil pod gredami v kot se teman.
Nihče ga zunaj ni videl ves dan.
Prhnil iz kota zvečer je šele,
letal sam zase do trde temè.

Petelina.

„Petelin se tuji pobira tam v kraj;
težkó da bi semkaj se upal še kdaj!
Bahavo nam hodil je krog domovanj,
kot bilo bi naše dvorišče le zanj.
Da veste: Kdorkoli me slušati neče,
sramotno z dvorišča kot onile steče.“

Petelin je hud bil, oblasten gospod;
krotil ves kokošji in račji je rod.
Če kdaj se prikazal je kdo nepozvan,
ukazal takoj mu z dvorišča je v stran.
A slednjič, ko niti ni psu prizanesel,
pošteno ga ta za greben je potresel.

Plešoči svizec.

„Bodite usmiljeni z mano, ljudje!
Darujte mi, prosim, kaj vbogajme! —
Igrajo se bratje mi zunaj poleti,
jaz moram za novce plesati po sveti;
pozimi pa bratje mi spe brez skrbi,
jaz moram bedeti, prositi dari!“

Kako se mi smiliš, revšè ti plešoče!
Jaz tudi rad skačem, kadàr se mi hoče,
a v kletko zapreti ne sme me nihčè,
drugače izgubil veselje bi vse.
Kaj moraš trpeti, uboga žival!
Zakaj si lovačem ujeti se dal?

Plešoči medved.

„Hej, kakšen plesalec prihaja k nam v vas?
Medvedek preljubi, pozdravljen na glas!
Kako si umeten, da sili nas smeh!
Zdaj stopaš, zdaj sučeš po zadnjih se dveh!
Le nekaj, medvedek, ne zdi se nam prav:
preveč si čemeren, preveč godrnjav!“

Medvedu seveda ni bilo na smeh,
ko moral plesati po zadnjih je dveh.
Hej, ko bi zdaj mogel hoditi po logu,
nato pa počivati zložno v brlogu!
A tu je še stradati moral na cesti —
vse lepše bi bilo, medu se najesti.

Svinja.

Učila je svinja mladiče tako:

„Otroci, sedaj poslušajte zvestó!

Spodobni bodite, kjerkoli ste, vedno;
trup, glava in meča, vse bodi vam čedno.

Ne rijte mi več po umazanih kotih,
ne valjajte tudi po blatnih se potih!“

A kakor se vedla je sama doslej
in kakor so videli vedno pri njej,
tako so se pujsi ponašali mali
in točno in vestno po njej se ravnali.
Nič slabši, nič boljši ni pujs bil noben:
le prašič je vsak bil, nesnažen in len.

Puran in purčki.

„Otroci, v svarilo naj tole vam rečem:
Kavdranja ne maram, prepiranja nečem.
Zato pa naj konec bo vsakemu vrišču;
spodobno hodite po našem dvorišču.
Prijazno se vêsti začnite takoj,
pokorni bodite, drugače bo joj!“

Kar blizu purana se nekdo ustavi:
tuj deček s škrlatasto kapo na glavi.
Široko pred njim se razkreči puran
in krikne: „Poberi se s kapo mi v stran!“
Zasmeje se deček: „I, kaj pa te moti?
Neumnež! In kaj ti je kapa na poti?“

Lisjak in raca.

Lisjak:

Raca, po sredi vodé ne veslaj!
Semkaj priplavaj in stopi na kraj.
Rad o nečem bi pomenil se s tabo.

Raca:

Takim pomenkom sem vešča preslabo.
Zame, lisjak, si prezvit, prelokav.
Daleč od tebe je zame bolj prav.

Krenil lisjak je od vode čez polje,
v goščo napotil se drenove volje.
Raca bi bila mu v tečen obed;
vedela to je s požrešnikom vred.
Hej, da je mogel k njej splavati v vódo!
Da pa ni mogel, mu bilo je v škodo.

Mopsek in lovski pes.

Mopsek:

Dirjati zunaj, če jasen je dan
ali oblačen, pač nisem voljan.

Lovski pes:

Ko bi jaz tukaj pol dneva le tičal,
bi se za vselej teh sten naveličal.

Mopsek:

Ali saj mehko počivam na stoli.

Lovski pes:

Jaz pa drevim se po gozdu okoli.

Dirjal pes lovski je sleherni dan,
najsi je jasen bil ali teman.

Mopsek na stolu je hropel in grčal,
malo se zdramil, pa zopet zasmrčal.

Ker pa je bil zavaljen in okrogel,
skoraj ni sopsti, hoditi več mogel.

Jelen in pes.

„Kaj bi to bilo? — To lovski je rog!
Skokoma psi se zaganjajo v log.
Lovca že v gošči je videti tudi!
Jelen, sedaj se nikar več ne múdi!
Skočne nogé, ponesite me v kraj;
psom pokažite, da zmorete kaj!“

Pes najhitrejši poskoči za njim:
„Jelen, le pazi, takoj te dobim!“
Jelen pa pravi: „Ni lahko ti moči.
Vidiš tu režo? Kar čeznjo poskoči.
Je li, ne moreš? A skočil bi rad?
Malo prehud je pač zate prepad.“

Kobila in žrebe.

Kobila:

Le skakaj veselo, moj čili konjič,
po bliskovo dirjaj čez dol in čez grič!
Sedaj se še lahko zabavaš prostó,
a kadar doraseš, ne bo več tako.
V poznejših ti letih opravek bo drug:
jahača boš nosil in vlekel boš plug!

Veselo je skakal živahni žrebič,
po bliskovo dirjal čez dol in čez grič,
igral se po travniku leto in dan.
Tako je dorasel visok in močan.
Čez leta sem tri ga spet videl nato,
najtežje tovore je vozil lahkó.

Pišče.

„Kaj samo spet hodiš, nebógljeno pišče?
Kaj siliš skoz meje? Kdo tam naj te išče?
Če mati je blizu, zvedavo iztikaš
in brskaš in grebeš in kljuješ in pikaš.
Tako pa, ko matere več ne uzreš,
boječe na ves glas vriščati začneš.“

Na vrt skoz ograjo je pišče zašlo;
tako je začelo vriščati plašno.

V gredicah ga mati je našla nekje;
od groze je skoraj umiralo že.

Brž koklji se stisnilo je pod perot:

„Nikamor več samo ne pojdem na pot!“

Ribica.

„Oj ribica, ribica, pazi in slušaj:
Nataknjene vabe nikar ne pokušaj,
drugače se trnek ti v vrat zasadi;
bolelo bi te in pritekla bi kri.
Ne vidiš li dečka kraj ribnika tam?
Oj ribica, ribica, splavaj drugam!“

Drugačna pa misel je ribici mladi;
na vso moč jo miče k nataknjeni vadi,
češ: s prstom in vrvico deček se ta
sam zase na bregu le malo igra.
Priplava in zine — priteče ji kri —
ubožica mala, kako te boli!

Deček in raca.

Deček:

Poslušaj me, raca, in k meni prispej;
po vrsti mi račice svoje naštej!

Raca:

Učila se nisem in šteti ne znam,
a vendar nobene si vzeti ne dam.
Na sleherno pazim, kam hodi, kaj dela,
enako sem račice vsake vesela.

Poklicala k sebi je račice vse
in précej so druga za drugo prišle.
Pozorno in skrbno je gledala nanje,
pazila na večje, še bolj pa na manje;
odplavala z njimi v globoko vodó.
A deček še dolgo je gledal za njo.

Dete in štorcklje.

Dete:

Preljube ve štorcklje, kaj neki vas moti,
da jatoma soncu letite naproti?

Štorcklje:

Prepusto je tukaj, premrzlo za nas,
pa v kraje toplejše letimo od vas.

Dete:

Bog z vami! Na lahkih perutih letite;
a prosim vas, kmalu domov se vrnite!

In ko so se štorcklje izógnile zimi,
je kmalu prikimala bela za njimi.

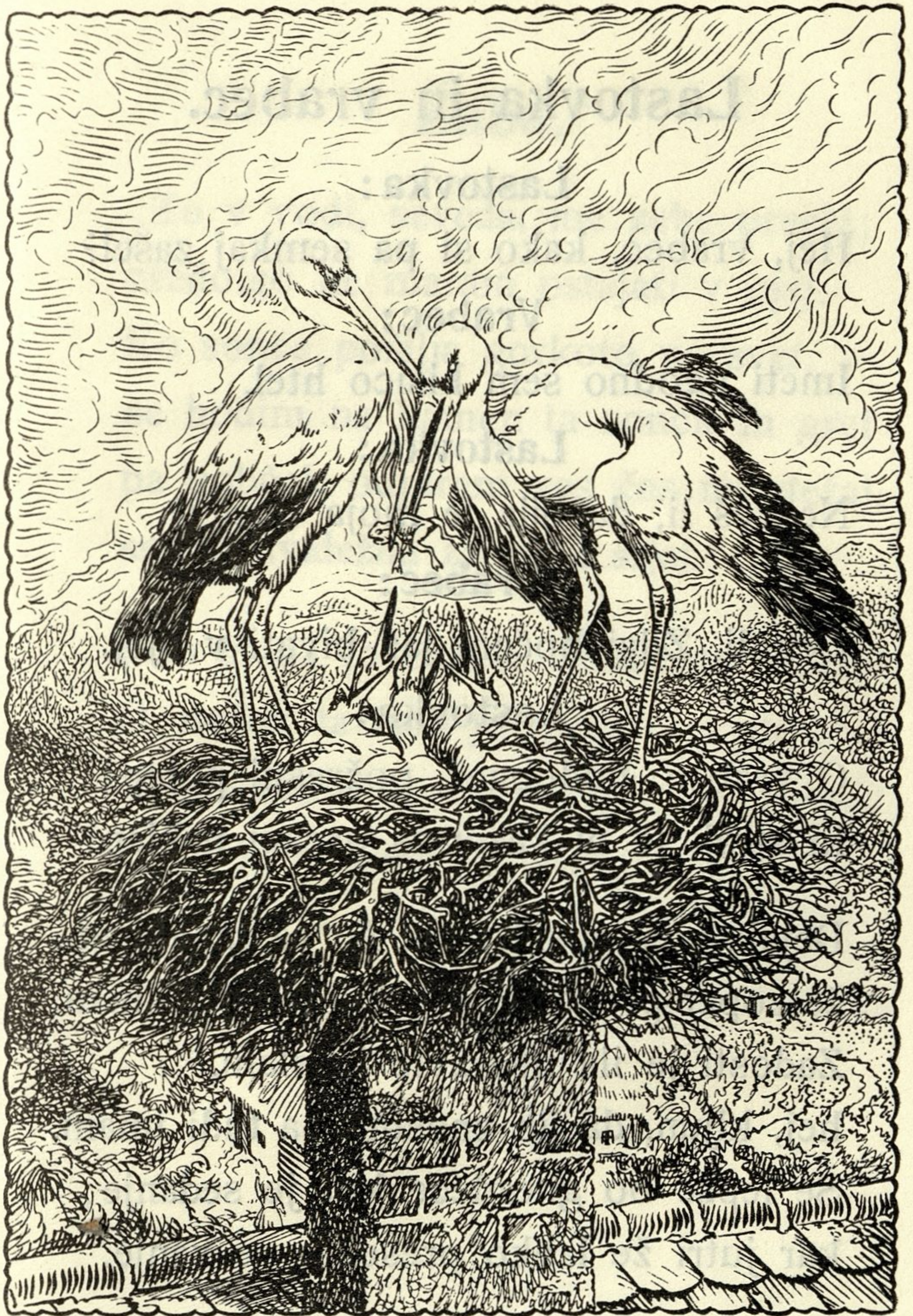
Pa v gnezda na strehah je izpod kožuha
nasula vse polno jim perja in puha.

A mrzla je bila ta postelja bela,
nobena si štorcklja je ne bi želela.

Štorkljež in štorklja.

„Gorkó je spet sonce, pomladni je čas,
zato sva spet štorkljež in štorklja pri vas.
Prebila vso zimo sva onkraj morjá,
pozábila nisva na gnezdo doma.
Razrito je malo; zatorej na delo,
da zopet čepelo na strehi bo célo.“

In skrbno sta potlej trudila se res,
prinašala slamo in bilke in les.
Tri tedne je štorklja valila marljivo,
pozneje pa bilo je v gnezdu vse živo:
prišlo je pet štorkljic nemirnih na svet
in kljun je odpiralo lačni vseh pet.

Sto basni

Lastovka in vrabec.

Lastovka:

Hej, vrabec, kako si pa semkaj zašel?

Vrabec:

Imeti ugodno sem hišico htel.

Lastovka:

Ne veš li, da bila je moja doslej?

Vrabec:

Četudi. Zdaj hočem jaz bivati v njej.

Lastovka:

O vrabec, hudobnež, požrešni potep!
In strah te ni kazni za grešni naklep?

Dejala je v mislih: „In če se umaknem,
že zopet prostorček primeren iztaknem.
Zadosti je ila in travic in slam,
hej, kljun, da jih znosim, pa tudi imam.
Še lepše bo gnezdece kot je sedanje;
kar jutri že lahko preselim se vanje.“

Žaba.

„Tu v vodi, seveda, me zebe precèj;
predolgo ne maram ostajati v njej.

Ko sonce pošilja gorkoto na svet,
se hodim na kamen ta sončit in gret
pa gobček odpiram ves čas na stežaj,
soncu hvaležna za topli sijaj.“

Kdo gleda jo bistro, na mostu stoječ?

O, deček ta žabi je znan še preveč!

V njo kamenov marsikaj že je pognal;

če jo je pogodil, ji bilo je žal.

Zato pa, še preden se zgane grdun,

hop, žaba na glavo že plane v tolmun.

Jazbec.

„Hoj, jazbec, kako tu ves véliki dan
v duplini polegaš dremav in zaspan
pa komaj in komaj pretegaš se v jami.
Nekoga ti pošljem, da malo te zdrami.
Samo da ne bo ti popolnoma prav,
ko slišal v brlogu boš lajež: hav, hav.“

Pridrli so psi, ga zgrabili na tleh.
Z zobmi se je branil po svojih močeh.
Preveč pa so bila ščeneta mu tri,
prehudo prijemala so ga z zobmi.
Oklan se je končno iz jame pobral,
a kaj, ko ga lovec je s puško končal!

Dete in snažna mačica.

Dete:

Kaj dlako si, mačica, ližeš takó,
po dvakrat na uro, po večkrat celó?

Mačica:

Zato, ker nemalo bi se sramovala,
da nisem vsa brhka in snažna in zala.
Nožice in glavo in drugo takisto —
vse hočem imeti umito in čisto.

Priljubljena, kakor sem zvedel potem,
je mačica bila domačim ljudem.

V hišo so k sebi jo puščali radi,
jemali v naročje jo stari in mladi.

Dejal bi: Edino kožušček njen čisti
dajal ji je toliko lepe koristi.

Dete in golobica.

Dete:

Bolí, golobica, hudó te, ne res,
ko puliš iz grudi si šope peres?

Golobica:

Ne dosti. Pri tem pa vesela sem tudi:
Postlala bom posteljco s perjem iz grudi.
V tej posteljci bodo na toplem ležali
in spali, igrali mladički se mali.

Premislilo dete besede je té:

„Vse mamice tudi takole skrbe,
da dete nobeno doma ne prezeba,
da lačnemu niti jokáti ni treba.

Kar more, vse mamica moja stori,
da zmerom dobivam najboljše reči.“

Mačka in lastovka.

Zakaj pa spet, mačka, oprézuješ
in kóga na strehi zalézuješ?

Uzrla si lastovko, v žlebu sedečo,
in zdaj bi jo spravila rada v nesrečo?
Ne boš je! Na strešni se vrh je spustila;
iskati bo treba drugje si kosila!

In res ji je preža presédala.

Po strani je lastovko gledala:

„Nikakor ni prav in mi v glavo ne gré,
da ptiči takole frče in lete.“

Navzdol je potem odkoračila
in miš na dvorišču zasačila.

Dete in zvesti Pozor.

Dete:

Hej, Pozor, kako pa, če z nami bi šel?

Pozor:

Otroci, prav rad, če bi mogel in smel.

Dete:

Zakaj ne? Le malo gremò naokrog.

Kar pojdi, saj dobrih in lahkih si nog.

Pozor:

Ne, prazno ostalo bi v tem stanovanje;
utegnil bi tat se priklatiti vanje.

In ko so šli z doma in ležal je sam,
je gledal pozorno, kje grédo in kam.

Nato je pol ure oprézoval, pazil.

Ko vse je oblazil, se v kočó je splazil.

A ko jih ugledal domov je gredoče,

vesel je k otrokom prilajal iz kočé.

Deček in koza.

Deček:

Čemu pa, kozača, ti brada je ta?

Čemu sta na čelu rogova ti dva?

Koza:

Zato je ta brada, da moreš me vleči,
kadàr ti dovolim, v njo malo poseči;
zato sta rogova, da morem te zboosti,
kadàr mi je šale in igre zadosti.

Zasmeje se deček: „Naj vidim, kako.“

Za brado jo prime. Nič koza na to.

Pretrdo jo zgrabi. Zdaj vzpne se takoj

in trči ga krepko. On vzklikne: „O joj!“

Pa le bolečin se je kmalu otresel

in snopič sena ji za krmo prinesel.

Lisjak in gos.

Lisjak :

Gospica gos, prelep je dan.

Daj, pojdi z menoj se sprehajat na plan.

Gos :

Gospod lisjak, doma ostanem.

Lepó je resnično prej bilo na planem ;

sedaj pa, ko ti pred ograjo stojiš,

se sliši le dež in grmenje in piš.

Seveda se h gósi v zapahnjeni hiši
ne dež ne grmenje ne veter ne sliši.

Saj težko prenaša samoto doma,

gospoda lisjaka pa dobro pozna :

če namreč poslušala svet bi njegov,

nikoli bi več je ne bilo domov.

Osel in dečkova uganka.

Deček:

Poslušaj me, osel, uganko ti dam:
Vso mršavo, sivo živalco poznam;
um kratek, ušesa pa dolga ima,
prestopa se leno in riga: i-a.

Osel:

Ne, deček, to zame je vse pretežkó!
Katera živalca bi bila pač to?

Grohotoma deček je oslu dejal:

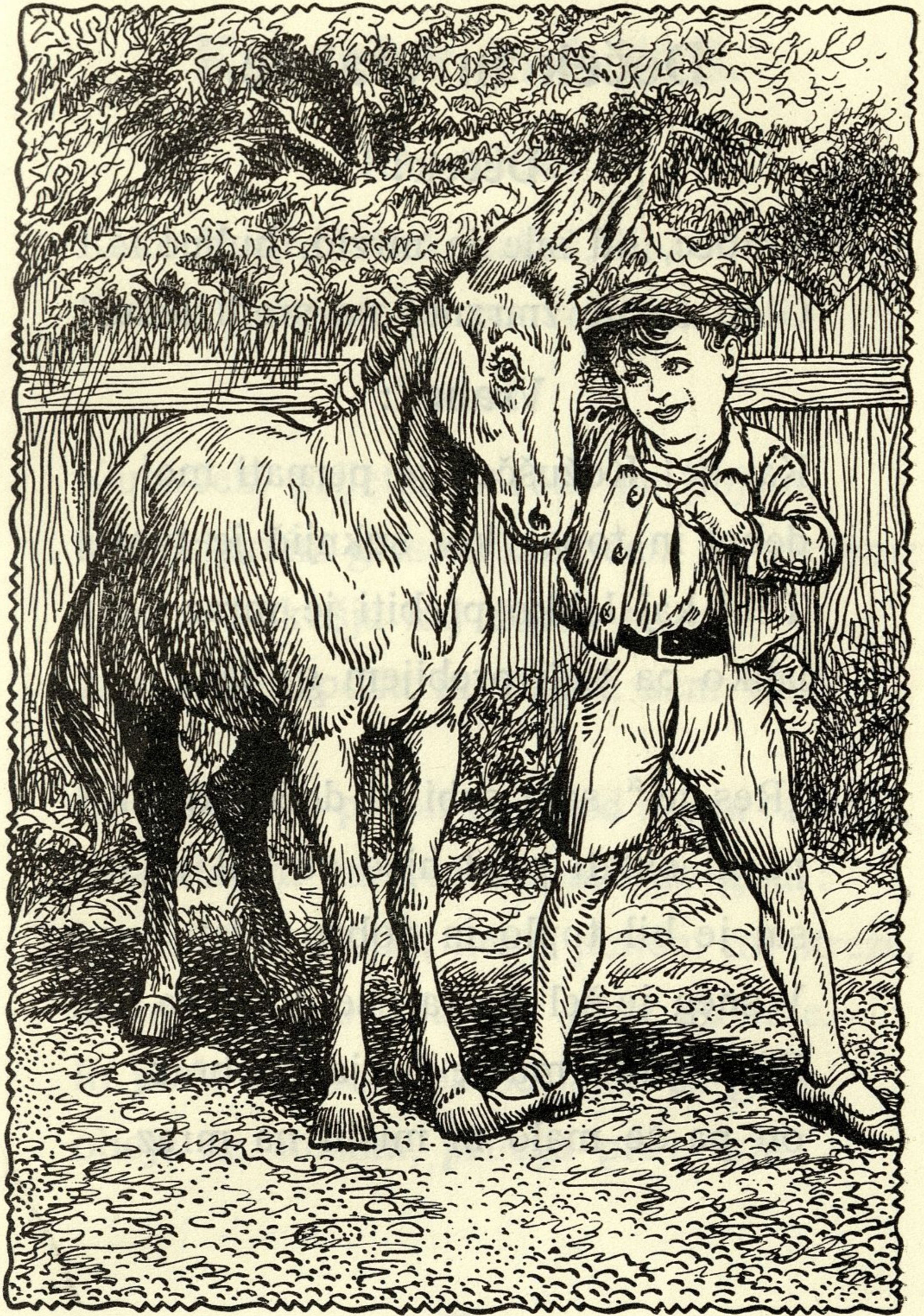
„Sramuj se! Ti, osel, si tista žival!“

Poslušal je osel, a ni ga umel.

Naposled je deček razljučen odšel.

Zakaj pa ni vedel, sam zvit in pretkan,

da oslu ni um za ugibanje dan?

Deček in vrabec.

Deček :

Vrabec, od sile je mrzlo, huhu!
Glej, da ne zmrzneš na sredi ledu.

Vrabec :

Kaj še! Kožušček je pernati moj
debel in topel, kot suknjič je tvoj.
Tebi kaj lahko prebiti je mraz,
lahko pa tudi prebijem ga jaz.

„Res je,“ sam sebi je deček dejal,
pa ni ostati pred hišo se bal,
saj je bil toplo in dobro odet.
V sneg je šel skakat, se drsat na led.
Brila hudó mu je burja v obraz,
on pa še malo ni mislil na mraz.

Kanarček in kokoš.

Kanarček:

Kako le grdó kokodakaš, kokoš!
Doklej gospodarju po volji še boš?

Kokoš:

Kanarček, prijetno seveda ne pojem,
le s hrípavim glasom kokočem po svojem;
a jajca kokošja kaj dobra so reč,
zato pa gospodu in hlapcu sem všeč.

Ne vem, kdo prepir naj med njima razsodi.
Oba sta mi namreč nemalo po godi:
kanarček v kletki, ker s petjem mi streže,
kokoš na dvorišču, ker jajca mi leže.
In petje za sluh, pa še jajca za grlo,
oboje se, mislim, prilega prav vrlo.

Hrt in jazbečar.

Hrt:

Kako si ti, jazbečar, majhen, ubog!
Kako si še zraven krivenčastih nog!

Jazbečar:

Kako si ti zleknjen in dolgih kosti!
Kako se koj splašiš najmanjše reči!

Hrt:

Saj vendar po bliskovo zajca lovim.

Jazbečar:

A jaz iz dupline lisjaka podim.

Ukazal bahačema lovec je mir.

Spustiti sta kmalu se morala v dir.

Za zajcem se véliki v skok je zakadil,
v lisjaka pa mali zobe je zasadil.

Šla hvala je prvemu, ker je bil brzen,
nič manjša pa drugemu, ker je bil drzen.

Deček in laboda.

Deček:

Laboda preljuba, zakaj pa vidvá
sta vedno molčeča in vedno samá?

Laboda:

Ne znava ne peti
na skok ne hiteti;

zato pa je nama edina zabava,
da tiho, lagotno vsaj skupaj veslava.

Deček:

Laboda, tako se najbolje mi zdi.
Jaz pojem in skačem neskrbno vse dni;
še eno in drugo lahkó bi počel,
a niti en dan bi ne bil več vesel,
če moral v samotno bi krajino kam
in nikdar ne mogel bi k bratom, sestram!

Volk pred ovčjo stajo.

„Kaj neda, želodca ne moreš napasti,
zatorej se hoče ti ovco ukrasti?

Kako že trepeče! Nič, volk, je ne glej!

Kar v stajo poskoči in hlastni po njej!

Ne moreš zaradi zapahnjenih vrat?

Pa zunaj ostani, potuhnjeni tat!“

Predolgo je ovco požiral z očmi,
obiral jo v mislih do golih kosti.

Se preden je vedel, prispela sta dva;
gorjačo sta kmeta imela oba.

Pa lop! na volkà, da je komaj ubežal.

Polomljen je šepal in tulil in režal.

Punčka in deklica.

„Sramuj se že, punčka, pokonci mi stoj!
Ej, to so težave in križi s teboj!
Učim brez števila koristnih te ved,
skrbim, da poznala bi točnost in red,
a ti se ne meniš nikoli, nikjer,
nerodna si zjutraj, nerodna zvečer!“

Ni punčka jokati se marala,
ni deklica resno je karala,
češ: „Sama ne more, sirota, za nič.“
Pa jo posadila nazaj je v vozič,
stopila po knjigo koristno za se
in marsikak nauk posnela iz nje.

Zajček in lovec.

„Poslušaj me, zajček, kako se ti zdi?
Kdo s puško nabito za grmom stoji?
Iz puške nabite grozi ti gorje;
poklapi ušesa, nabrusi peté,
pobegni čez grič in poljé in globel,
sicer te zadene do mrtvega strel!“

Poklapil je zajček ušesi obe
in zdirjal čez grič in globel in poljé.
Še preden nanj lovec pomeril je prav,
že v goščo utekel mu živ je in zdrav.
Čemu je še lovec ustrelil za njim?
Res škoda smodnika za pok in za dim!

Psiček in lev.

Od sile močan in mogočen si, lev.
Že tvoje ime je grozote odmev.
V puščavi največjo žival ustrahuješ,
še tukaj v ogradi nas plašiš, ko rjuješ.
A psiček si tale lahkó vse dovoli,
lasá te in draži, počenja karkoli.

Lev:

Ujet bi v ogradi bil venomer sam;
ne brata ne sestre nikjer ne poznam.
Pa deli so k meni psa malega;
nič nočem storiti mu žalega.
Pustim ga, počenja naj, kar je voljan.
Tako vsaj ostaja pri meni ves dan.

Piške in koklja.

„Piške, kako pa, da v tek
k mamici koklji vse vprek?
Našla, kajneda, je piče,
v prsti nemara črviče,
zdaj pa vas vabi na nje,
da bi jih jedle še ve?“

Gledala koklja jih srečna je vsa,
ko so prišle in kljuvāle z njo v tla.
Rádostna bila je brhkih piščēt,
brskala potlej, jih klicala spet.
Ko pa že sita so bila docela,
sama črviča je zadnjega vzela.

Gnjat in klobasa.

Gnjat:

Klobasica v ponvi na ognju, povej,
kaj tolikanj vonja po kuhinji vsej?

Klobasa:

Ej gnjat, kaj vprašuješ takole zastonj?
Saj čutiš, da sama razširjam tak vonj.
Na ognju se v ponvici malo potim,
zato pa kraljevsko prijetno dišim.

Bil končno ji ogenj je le prežareč;
prebiti se v ponvi ni dalo ji več.

Hej, kuharica, kako da te ni?

Prehudo žge plamen, klobaso skeli.

Sèm pridi, da vidiš, kako je in kaj.

Ne drži rok križem, obrni jo vsaj!

Mopsek in domači pes.

Mopsek:

Butec ti, pes velikan,
hitro poberi se v stran!
Če ti pokažem zobé,
stisnil boš rep med nogé.

Domači pes:

Molči, naduti slabič!
Kaj boš, ko nisi za nič.

Malo je trenil z glavó,
k mopsu okrenil se z njo.
Mopsek ni kar nič dejal,
ampak se hitro pobral.
Potlej, ko bil je na varnem že skrit,
lajal šele je za vrati srdit.

Dete in lastovka.

Dete:

Prav, lastovka ljuba, da vendar si vsaj iz daljnih dežel priletela nazaj!

A reci, kdo pač ti povedal je tam, da topla pomlad se vrnila je k nam?

Lastovka:

Poslal me dobrotni je Stvarnik domov in srečno prispela pod stari sem krov.

Ko v daljni deželi prostrla je krila, ni lastovka v letnem se času zmotila. Že sneg je izginil, spet sonce je grelo, mušic je plesalo nešteto krdelo. Obilo je lastovka hrane povsod dobivala zase, za mladi svoj rod.

Deček in osel.

Deček:

Kaj pravim ti, osel: Eh, grd si pa res, ko takih neznansko si dolgih ušes.

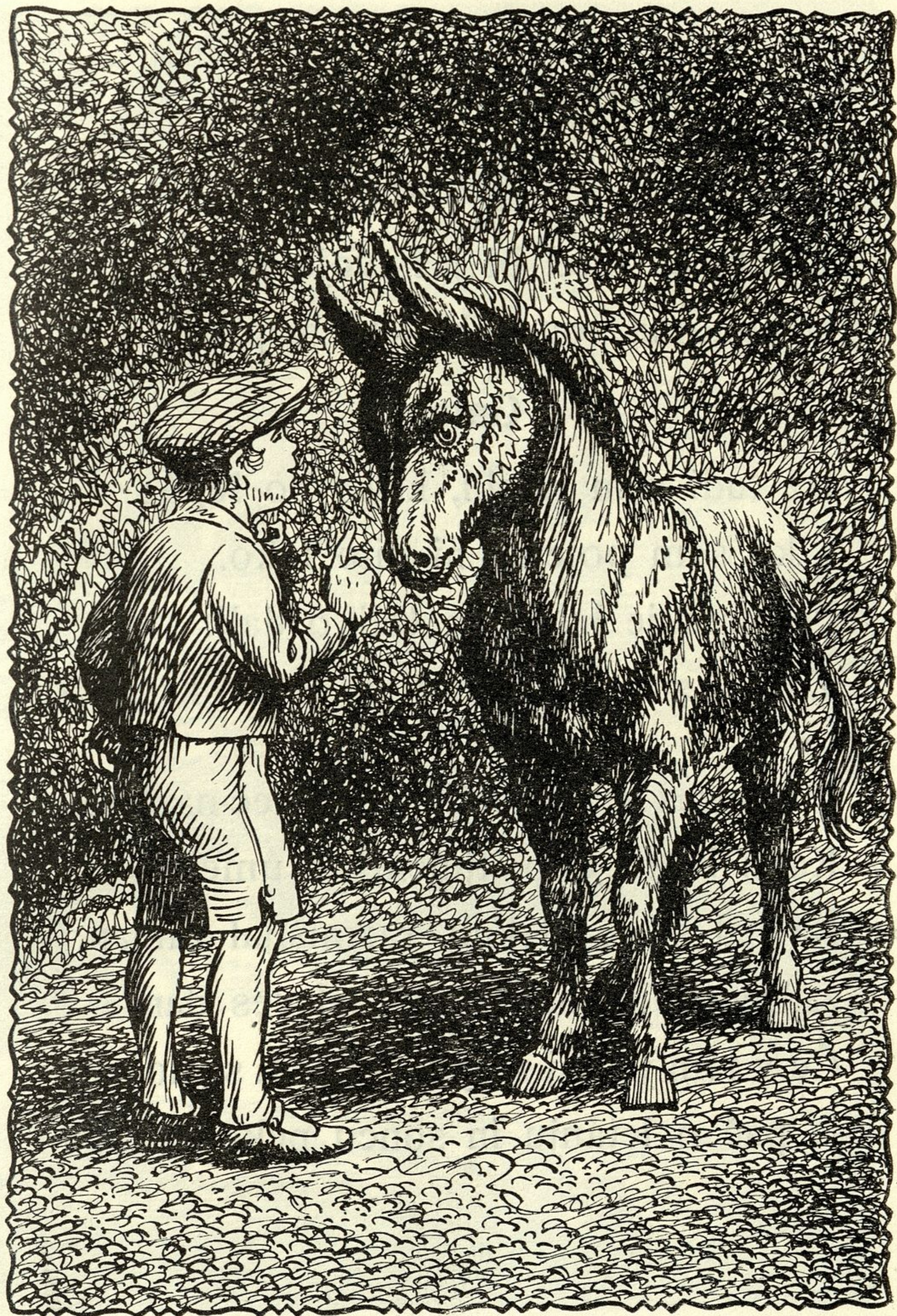
Osel:

Kaj zmerjaš me, deček? Saj dobro veš sam, da zanje ne morem, če taka imam.

A Stvarnik, ki tudi je mene ustvaril, že ve, zakaj mi je taka podaril.

Pogledal je deček pozorneje v svet in čudne stvari v njem opazil zavzet: velike in drobne, pa temne in jasne, tu hitro leteče, tam silno počasne.

Dejal je sam sebi: „Od konca do kraja resnično Bogu vse po svojem ugaja!“

Galeb in tjulenj.

Tjulenj:

Galeb, če imel bi jaz tvoje peroti,
nemudoma soncu bi letel naproti.

Galeb:

Jaz tudi sem mislil, kako bo lepó;
a ko sem poletel, ni bilo tako.
Premraz je leteti na toliko dalj.
Zdaj k soncu ne silim pa letam krog skal.

„Premraz je, pa vendar od daleč nas greje!“
Kako bi to bilo, tjulenj, ne umeje.
Na led se je zleknil, razmišljal zaman,
zadremal naposled in ležal ves dan.
Če v tem je kaj sanjal — lagati se nočem —
je pač o letánju in soncu pekočem.

Metuljček.

„Metuljček, metuljček, kaj zopet si tukaj?
Krog luči se v pisanem krilcu ne sukaj!
Kaj siliš k njej v plamen? Metuljček, nikar!
Zakaj me ne slušaš, uboga ti stvar!
Preškoda bi lepega krilca ti bilo.
Ožgeš se, omahneš, pogineš nemilo.“

Metuljček sirotni se dečku je smilil.
Prijel ga je rahlo, ko v plamen je silil,
na zidec oprezno pred okno ga del.
Čez noč je metuljček tam zunaj čepel,
a komaj zasvital se topli je dan,
je krilca razganil in zletel na plan.

Kokoši.

„Kokoši, kokoši, kaj vendar vam je,
da križema švigate, zbegane vse?
Kaj ne, za mejó se lisjak je ustavil?
Nikar se ne bojte! Ne bo nič opravil!
Pes Čuj ga že vidi — takoj ga napade,
spodi ga, da prežat se več ne prikrade.“

Imele kokoši so mir odsihdób,
ni bilo jih groza lisjakovih zob.
Veselo gonile so svoj kokodajc
in v slamo nanesle obilico jajc,
o mraku pa mirno hodile so spat.
Lisjaku že Čuj bi bil skočil za vrat.

Zajec junak.

Poglejte ga zajca! Kdo drug je še tak?

Kaj ni to ponosen, odločen možak?

Svetló se ozira, drži se grozeče

in gobček bradati navzkrižema vleče.

Nikar mu preblizu! Tega se je bati.

Takoj vas naklesti, hrbèt vam premlati.

Dà, dokler nikogar še k njemu ni v log,

se dela junaka od glave do nog.

A nekdo le z bičem je počil nekje

in zdajci upade junaku srcé.

Še tja se ne upa pogledati več;

v največjo goščavo pobegne boječ.

Tat in pes.

Tat:

Miruj že in daj, da se zmeniva, psič!
Kaj lajal bi name, ko nočem ti nič!
Klobásico, vidiš, celó ti podajam.

Pes:

Seveda! Zato je tem bolje, da lajam.
Vem dobro, da hočeš le krasti nocoj;
zato pa tako si prijazen z menoj.

Zalajal je zvesti čuvaj na vso moč,
da daleč odmevalo v tiho je noč.
Ljudi je domače in tuje prebudil.
Hudobni se tat ni pred hišo pomudil
in tudi ga k njej ni več bilo nazaj.
Na tla se ulegel je zvesti čuvaj.

Mačka v snegu.

„Hej, muca, kako privzdiguješ nogé!
Boječe stopicaš in gledaš pred se.
Ubožica, v sneg se ugrezaš do gležnja,
povrhu še mrzla stezà ti je snežna.
Prijetneje, mačica, bilo bi zate,
če v snegu imela bi tople copate.“

Teh zanjo ni bilo umerjenih,
prebila pa tudi je lahko brez njih.
Splazila na pod se je mimogrede
in tam si oblizala mokre nogé;
pot novo po suhem urezala,
do tramov najvišjih priplezala . . .

Slon.

Mogočen si, slon, in neznanske moči,
ukrotil nemara kar sto bi ljudi;
pa vendar ne braniš, da družba te naša
začudeno gleda in marsikaj vpraša;
storiš vse na željo gospodovo rad,
vesel si, če s tabo ljudem gre igrat.

Slon:

Ne umem, kako so pretkano to vdeli,
a nekega dne so me v gošči zajeli.
Že res, da ste majhni vsi skupaj, ljudje,
zato pa ste dokaj bistrejše glavé. —
Za vse, kar mi treba, gospod moj skrbi,
zatorej ga slušam, storim, kar želi.

Medved in klada.

„Kako se zgodilo je to iznenada?

Za nogo me vleče obešena klada.

Preklicana spaka! Že vem, kaj storim:

do vrha na skalni te grič privalim

pa vržem čez reber te v potok — hoho,

ta grom in polom, ko štrbunkneš na dno!“

Medvedu na griču pa huda je pela:

s seboj ga čez reber je klada posnela.

V možganih mu vse je brnelo tako,

kot v glavi bi teklo mu mlinsko kolo.

Za vselej se mislil je klade otresti,

pa z njo je obležal na pol brez zavesti.

Deček in žrebe.

Deček:

Žrebiček, dej, ali me nase pustiš?
Podila se bova navzdol in na viš.

Žrebe:

Ne, deček, prehitro grem zate v poskok.
Brž padel bi, kakor si dolg in širok.
A konj tam za oglom gre bolj po domače;
ta kakor nalašč je za take jahače.

Prijeti za grivo že hotel ga je,
po bliskovo pa mu je steklo žrebe.
Po konja na tratici šel je fantič,
podil ga je, jahal čez plan in čez grič.
A kadar dorase, to trdno je sklenil,
bo že še jezdarit na onega krenil.

Opica in škornji.

„Ej škornji, ej škornji! Že dolgo to vem,
kako se obutev podaja ljudem.

Naj tudi jaz enkrat se z njimi postavim!
Tako na izpréhod se v škornjih odpravim.
Ko vendar ljudje bi že priti hoteli —
to bodo me gledali, vame strmeli!“

A tiho! Čuj! Nekdo v grmovju se plazi.
Nemara je lovec. Zdaj, opica, pazi!
K drevesu priskoči! Pa kvišku med veje!
Kaj čakaš? Sezuj se! Hitreje! Hitreje!
O joj! Na podplatih je smolnati lep!
Nemudoma lovec te zgrabi za rép.

Dete in psički.

Dete:

Čuj, Negra, od nekdej navada je že,
da treba je dati mladičem ime;
dobiti ga mora vsak psiček posebe.

Negra:

O kaj še! Za to ni še take potrebe.
Samo da mu rečem: „Sèm pridi, pesèk!“
pa k meni priteče — takole: pèk, pèk!

In toliko da se ozrla je malo,
tako okrog nje se vseh pet je nabralo. —
Ko nekaj so zrasli, so prišli ljudje
in vsakemu dali posebno ime.
To dobro si psiček zapomnil je vsak
in spremljal gospoda na slednji korak.

Medved in satje.

„Po medu diši tu okolica vsa —
gotovo v uljnaku je dosti satja.
Samo ta čebelji preklicani rod —
ne vem, kje se jemlje, kako in odkod!
Kaj vselej se zbere strupena svojat,
nenadoma, kadar zavoham kje sat!“

Prav dobro je znal, kje medeni je panj.
Prežale pa v panju čebele so nanj.
Odločil se vendar je medved junak :
„Ponj pojdem in pojdem, preveč
je sladak.“
Opikale pa so čebele tatu.

„Nikoli“, je tožil, „ne jem več medu!“

Pes in vran.

Pes:

Gavran, le počakaj, kradun, požerun,
moj kosec mesa si zamašil si v kljun!

Vran:

Ne smeš po krivici me zmerjati, kužek!
Da veš: pri županstvu imam svoj zaslužek,
da tiste prijemam, ki hodijo krast,
in da jim odvezemam ugrabljeno last.

Zlagal se gavran mu je čisto gotovo,
pretkan za meso ga ukanil njegovo.

A pes ga zategadelj tožit ni šel.

Nemara na tihem že strah je imel,
da ne bi se v pravdi izvedelo tej,

kje sam je meso bil ukradel najprej.

Deklica in čebela.

Deklica:

Grda, čebela, si ti!
Pojdi mi izpred oči!
Pičiš me z želom strupenim.

Čebela:

Daj, da se s tabo pomenim!
Kaj li si z mano gorjupih besed?
Rajši me hvali za vosek in med.

Deklica to je premišljati jela,
pa ni čebela se grda ji zdela.
Videla je, da je šla na cvetice,
švigala v čašice, pila slaščice.
To ji je prijalo kakor le kaj.
Žêla se bala ni več od tedaj.

Lisjak in petelin.

Lisjak :

Kdo reši uganko? Kdo moder je prav?

Petelin :

Zastavi jo meni. Dovolj sem lokav.

Lisjak :

Nekomu je glava vsa polna ukan
in gobec mu vedno mesa je željan.
Sedaj pa priskoči in plane na te.

Petelin :

Gorje mi! Lisjak me je stisnil v zobé!

Ubogi petelin je bil vse premoder;
preveč pa modrosti ni dobro nikoder.
Poznal je zadosti lisjakove zanke —
zakaj se je lotil njegove uganke?
Kesal bi se stokrat bil revež bahati,
a moral je kožo požrešnežu dati.

Jelen bahač.

„Tako sem krepak in v nogah ves lahak,
z rogovjem sem vejastim cel korenjak.
Zatorej pa psa se več plášiti nečem!
Ne skrijem se v goščo in tudi ne stečem.
Počakam ga hrabro, spoprinem se z njim
in kozjih molitvic ga brž naučim.“

Zaslišal se pasji je lajež nekje.

Jelenu zašibile so se nogé.

V možgane ga strah nepopisen je spekel,
med drevje je šinil in tekel in tekel.

V največji goščavi pa potlej, ne vem,
je li še bahavo razmišljal o tem.

Deček in brezovka.

Deček :

Brezovka, tu za zrcalom čepeča,
ti si pač zame najhujša nesreča!

Brezovka :

Kaj bi se hodil sèm name jezit?
Brezova mast ti je vedno le v prid.

Deček :

Kaj še! Ta mast me le žge in skeli.
Treba ni tebe ne tvoje masti!

Gledal in gledal je šibo srepó:

„Da je ne spravim iz hiše kako?“ —

Slušal odsihdob je mamico pazno,
vêdel z vsakomer se v hiši prijazno.

S stene je mastna izginila reč —

menda so vrgli na ogenj jo v peč.

Piščeta in kragulj.

„Kjerkoli ste, piščeta mala, uboga, zavetje poiščite si brez odloga!

Svarí vas in kliče vas materin krik: obvisel kragulj je nad vami navpik.

V skedènj pobegnite, poslednji je čas, da v zrak ne odnese katero od vas!“

V skedènj so spustila se piščeta mala.

Kako pa se koklja za vsako je bala!

A mahoma počil na vrtu je strel in s preže kragulja na tla je posnel.

Poklicala koklja jih je iz skednjà in srečna peruti prostrla nad vsa.

Miška in mačka.

„Hej, varuj se, miška — da v luknjico greš,
če mački prežeči ubežati češ.

In pazi, da zunaj ne zabiš repkà —
požrešna nemudno zgrabila bi ga.

Sedaj je skočila — sedaj pa spet leže
in sram jo hudó je pokvarjene preže.“

Seveda je bilo za miško to sreča,
da ni je zasačila mačka prežeča.

Bojim se pa vendar, da dolgo ne bo,
ko mačka se slastno gostila bo z njo.
Kaj sladkega miška pokuša prerada;
zaloti jo mačka lahkó iznenada.

Prašič, pes in krava.

Krava:

Fej, prašič in pes, kak lopot in prepir!
Sramujta se vendar in dajta že mir.

Oba:

Kaj briga te, krava zadírava,
če midva se tukaj prepirava?
Izgini! Modrosti pa zase prežvekaj,
sicer jih še tebi zabrusiva nekaj.

Ničesar na psovke ni zinila te.
Molčala je tudi, od njiju grede;
prepira surovega ni si želela.
Grdó sta še dalje pred hlevom rohnela,
a zdajci ju hlapec je z bičem osmodil
in švrk! zagovedna kričača razpodil.

Opica in deček.

Deček:

Zakaj pa si prišla na jablano krast?
Požrešna ti spaka, ti grda pošast!

Opica:

Zakaj pa me tolikanj zmerjaš, dečak?
Zadenem te, čakaj, ker z mano si tak.

Deček:

Kako sem te précej ujezil, o jej!
Pa trgaš in mečeš mi jabolka z vej.

Tako sta se dolgo dajala za nič.
Zabavljaj je opici spodaj fantič,
z drevesa pa ona režala je nanj
in jabolka zrela metala je vanj.
Pobral za tri kope jih deček je s tal,
domov se napotil in v pest se smejal.

Dete in goska.

Dete:

Goska, kako si prezeblih nožic!
Nimaš ne čeveljčkov ne nogavic!

Goska:

Dete, lahkó mi jih daš za darilo.
Toda kaj s temi bi stvarcami bilo?
Če jih imela bi v vodi na sebi,
ali se mokre pokvarile ne bi?

Goska je rajši imela vodó.

Šla je in z brega spustila se v njo;
plavala, bredla, kjerkoli je htela,
in po ničemer željá ni imela.

Kaj še, da bilo bi v vodi ji mar
za nogavičic in čeveljčkov par!

Mali in veliki pes.

Mali:

Povej mi, kaj znaš od umetnosti teh:
Nemara plesati? Skakljati po dveh?
Skakati čez vrvco, kadar se suče?
Prinašati morda gospodu papuče?

Veliki:

Nič tega. A pazim, karkoli je moči,
da nihče ne more krast priti ponoči.

Dejal bi, da silno sta dobra oba,
ko vsak izmed njiju po svojem ravna.
Z umetnostmi mali na moč je zabaven,
da vsak se mu čudi in smeje se zraven;
a če bi jaz volil, kateri je bolji,
bi vendar mi veliki prej bil po volji.

Lonec in vedro.

Lonec:

Ti vegasto vedro, mordà se ti zdi,
da nisem jaz lepši in boljši kot ti?
Odkuri, pa zraven se malo požuri,
sicer te pograbim in treščim skoz duri.

Vedro:

Oh, ljubi moj lonec, ne, rajši me ne!
Tak lonec se hitro ubije in stre.

Ujedal preveč se je lonec oholi.

Prevrne ga dekla — tresk! pa se zdrobi.

Črepinje je vrgla na kup med smeti. —

Še dolgo je vedro nosilo vodé,

mendà še tri leta od tistega dne.

Teliček in pes.

Teliček:

Lepó je dvorišče! Steciva do meje!
Poskusim se s tabo, kdo teče hitreje.

Pes:

Že dobro. Preveč pa nogàm ne zaupaj.
Boš videl: nanágloma bova spet skupaj.

Teliček:

Grdun ti hinavski! Le teci tja sam!
V nogó bi me grizel? Lahkó te je sram!

Ostajal teliček je sam od takrát
in s psom se ni hodil lovit in igrat.
Ta rad bi norčavo mu spet bil nagajal,
a ni se prav upal; le v dalji je lajal.
Nekoč je pritekkel, ga šavsnil skrivaj,
a hitro teliček ga brcnil je v kraj.

Kazalo.

	Stran
Ptič na oknu	5
Vran	6
Sneženi mož	8
Ptiči pred skednjem	9
Veverica in veter	10
Deček in veverica	12
Mačice	13
Pes in mačka	14
Labod	15
Labod in dete	16
Psiček in kozliček	18
Mopsek in kužek	19
Vravec in konj	20
Deček in osel	21
Dete in jagnje	22
Dete in vol	24
Ptičje gnezdo	25
Potnik in škrjanček	26
Dete in golobček	27
Papirni zmaj in ptiči	28
Kanarček	30
Deček in psiček	31
Pes in otroci	32
Deklica in mačica	33
Deček in knjiga	34
Kolač in kruh	35
Punca in punčka	36
Žena in miška	38
Koder	39
Pes in jež	40
Konj gugač in konj skakač	42

Zajčki	43
Deček in metulj	44
Deček in ptič	45
Ptiči in sova	46
Netopir in ptič	48
Petelina	49
Plešoči svizec	50
Plešoči medved	52
Svinja	53
Puran in purčki	54
Lisjak in raca	55
Mopsek in lovski pes	56
Jelen in pes	58
Kobila in žrebe	59
Pišče	60
Ribica	61
Deček in raca	62
Dete in štoklje	63
Štokljež in štoklja	64
Lastovka in vrabec	66
Žaba	67
Jazbec	68
Dete in snažna mačica	69
Dete in golobica	70
Mačka in lastovka	72
Dete in zvesti Pozor	73
Deček in koza	74
Lisjak in gos	75
Osel in dečkova uganka	76
Deček in vrabec	78
Kanarček in kokoš	79
Hrt in jazbečar	80
Deček in laboda	81
Volk pred ovčjo stajo	82
Punčka in deklica	84

Zajček in lovec	85
Psiček in lev	86
Piške in koklja	87
Gnjat in klobasa	88
Mopsek in domači pes	90
Dete in lastovka	91
Deček in osel	92
Galeb in tjulenj	94
Deček in podlasica	96
Srne	97
Metuljček	98
Kokoši	99
Zajec junak	100
Tat in pes	101
Mačka v snegu	102
Slon	103
Medved in klada	104
Deček in žrebe	105
Opica in škornji	106
Dete in psički	108
Medved in satje	109
Pes in vran	110
Deklica in čebela	111
Lisjak in petelin	112
Jelen bahač	114
Deček in brezovka	115
Piščeta in kragulj	116
Miška in mačke	118
Prašič, pes in krava	119
Opica in deček	120
Dete in goska	121
Mali in veliki pes	122
Lonec in vedro	123
Teliček in pes	124

TO KNJIGO JE ILUSTRIRAL HINKO SMREKAR

PRIPOMBA

Prvih petdeset basni je izšlo leta 1895 v 3. snopiču „Knjižnice za mladino“, ki jo je izdajal A. Gabršček v Gorici. — V novi izdaji so povsem predelane. Drugih petdeset basni še ni bilo nikjer natisnjenih.

Anton Funtek.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS ®

00000075391

